

ΔΥΟ ΠΑΤΡΙΑΡΧΙΚΑ ΓΡΑΜΜΑΤΑ
ΠΡΟΣ ΤΟΝ ΜΗΤΡΟΠΟΛΙΤΗΝ ΜΕΛΕΤΙΟΝ ΚΑΒΑΣΙΛΑΝ

1

Γράμμα συνοδικόν τοῦ Πατριάρχου Γρηγορίου ΣΤ' ἑπὶ τὸν Μητροπολίτην Διδυμοτείχου Μελέτιον Καβάσιλαν, δι' οὗ ἀγγέλλεται αὐτῷ ἢ μετὰθεσίς του εἰς τὴν Μητρόπολιν Κρήτης (Δεκέμβριος 1868).

*Αριθ. χειρ. Ἱστορικοῦ Μουσείου Κρήτης Α/Α 218, Φακ. 4/4. Ἐπὶ μονοφύλλου κοινοῦ χάρτου καὶ ἐπὶ τῶν δύο σελίδων γεγραμμένου. Κατάστασις γενικῶς καλὴ μὲ ὀλίγας διατρήσεις εἰς τὰ σημεῖα πτύξεως. Διαστ. 0,37 × 0,25.

*Αριθ. Πρ. 5334

• Δ. 3793

† Γρηγόριος ἐλέφ Θεοῦ Ἀρχιεπίσκοπος Κωνσταντινουπόλεως Νέας Ρώμης καὶ Οἰκουμενικὸς Πατριάρχης.

Ἱερῶτατε Μητροπολίτα Κρήτης, ὑπέροτιμε καὶ ἔξαρχε Εὐρώπης, ἐν ἀγίῳ Πνεύματι ἀγαπητὲ ἀδελφὲ καὶ | Συλλειτουργῆ τῆς ἡμῶν Μετροίτητος κὺρ Μελέτιε* χάρις εἴη τῇ αὐτῆς ἱερότητι καὶ εἰρήνῃ παρὰ Θεοῦ. | Ἐλάβομεν τὸ σταλὲν ἡμῖν ἀδελφικὸν γράμμα τῆς, σεσημειωμένον τῇ κδ' τοῦ παριπνεύσαντος μη | νός, ὅπερ, εἴ καὶ ὑπερόήμερον, ἐπιηροφόρησεν ἡμᾶς καὶ τὴν περὶ ἡμᾶς Ἱερὰν Σύνοδον περὶ τῆς προ | θύμου αὐτῆς ὑπακοῆς, μεθ' ἧς ἀποδεξαμένη ὡς φωνὴν Κυρίου τὴν ἐκκλησιαστικὴν ἐκλογὴν καὶ | τὴν ἀπόφασιν τῆς μεταθέσεως καὶ τοῦ προβιβασιμοῦ αὐτῆς εἰς τὴν Ἀγιωτάτην Μητρόπολιν Κρή | τῆς, πειθήνιον ἑαυτὴν παρέσχε ταῖς ἐκκλησιαστικῶς καὶ πολιτικῶς ἐγκριθεῖσι καὶ τελεσθεῖσι διὸ καὶ | ἐπηνέσασμεν αὐτήν, ὡς ἀξίως τῇ πρὸς αὐτὴν ἀγαθῇ ὑπολήψει τῆς Ἐκκλησίας προσενεχθεῖσαν, | καὶ δικαιώσασαν τὰ αἰσθητάματα τῶν χρησῶν ἐλπίδων τῆς ἀρίστης εὐαρεστίσεως, ἣν ἡ κοί | νῆ αὐτῆς μήτηρ ἀπεκδέχεται καὶ ἐν τῇ εἰς τὴν ἐπαρχίαν Κρήτης ἀποκαταστάσει αὐτῆς, | τὴν ὁποῖαν λόγοι ἐκκλησιαστικοὶ καὶ πολιτικοὶ ὑπηγόρευσαν ἀναγκαίως καὶ ἀπαραιτήτως. | Ἐπειδὴ δέ, ἀγαπητὲ ἀδελφέ, εἶδομεν ἐν τῷ γράμματί τῆς δισταγμούς τινας καὶ ἀποδειλιάσεις | αὐτῆς ἐνεκα τῆς ἀνωμάλου δῆθεν καταστάσεως τῆς ἐπαρχίας τῆς*, οὐ λείπομεν διὰ τῆς παρού | σης ἐκκλησιαστικῆς ἡμῶν ἐπιστολῆς πληροφορησαί αὐτήν, ὅτι ἡ ἐκκλησία προνοητικῶς διατε | θεῖμένη ὑπὲρ τῆς ἐν πᾶσιν

ἀνέσεως καὶ περιθάλψεως αὐτῆς, ἔλαβεν ὅλα τὰ ἀνήκοντα μέ | τρα πρὸς
ἐξασφάλισιν τῆς ὕλικῆς καὶ σωματικῆς αὐτῆς ἀναπαύσεως, περὶ ἧς βε-
βαιωθεῖσα | μέ τὴν ἐνταῦθα αἰσίαν αὐτῆς ἔλεον, εὐαρεστηθήσεται ἐκ
περισσοῦ, εθγνωμονοῦσα τῇ ἐκ | κλησίᾳ. Προτρεπόμεθα τοίνυν τῇ αὐ-
τῆς ἱερότητι, ὅπως μετὰ θάρρους καὶ εὐκαρδίας διατε | θεῖσα, ἐπιτα-
χύνῃ τὴν ἐνταῦθα ἔλεον τῆς, μὴ ἀναβάλλουσα τὸν καιρὸν. Ἀποσιέλ-
λομεν δὲ | ἤδη αὐτῇ ἐσώκλειστον ἐκκλησιαστικὴν ἡμῶν ἐπιστολὴν⁴ πρὸς
τοὺς Δημογέροντας καὶ Προ | κρίτους αὐτόθι χριστιανούς, ἀπαντῶντες
εἰς τὴν σταλεῖσαν τῇ ἐκκλησίᾳ ἀναφορὰν αὐτῶν, καὶ | προτρεπόμεθα
αὐτῇ, ὅπως ἐπιδοῦσα αὐτὴν τῇ τιμιότητι τῶν, ἐπωφεληθῇ τῆς περιστά-
σεως, | ἵνα διὰ τῶν προσφῶρων λόγων καὶ συμβουλῶν αὐτῆς κατευνάσῃ
τὴν λύπην καὶ ταραχὴν | αὐτῶν διὰ τὴν στέρησίν τῆς, καὶ ἀποτρέψῃ
παντὸς κινήματος ἀπροσφόρου καὶ ἀτελεσφορήτου, | πληροφοροῦσα ἅμα
αὐτοῖς τὴν ἀξίαν ἐκλογὴν τῆς ἐκκλησίας εἰς τὸ πρόσωπον τοῦ διαδόχου
| τῆς, οὐδὲν ἦτιον ἀναπληρώσοντας τὴν ἔλλειψιν αὐτῆς διὰ τῶν θεαρέ-
σιων ἀρετῶν καὶ τῆς φρο | νήσεως καὶ τοῦ ζήλου αὐτοῦ φροντίσῃ δὲ
ἵνα ἀναγνωσθῇ ἐπ' ἐκκλησιῶν καὶ τὸ προσταλὲν | ἐκκλησιαστικὸν Γράμ-
μα τῆς εἰδήσεως ἐπὶ τῇ κανονικῇ ἀποκαταστάσει αὐτοῦ. Ἡ δὲ τοῦ |
Θεοῦ χάρις καὶ τὸ ἀπειρον ἔλεος εἴη μετὰ τῆς Ἱερότητός τῆς.

,αωξή', Δεκεμβρίου δ:

† ὁ Κωνσταντινουπόλεως ἐν Χριστῷ ἀγαπητὸς ἀδελφός			
† ὁ Κυζίκου Νικόδημος	ἐν Χριστῷ ἀγαπητὸς ἀδελφός		
† ὁ Χαλκηδόνος Γεράσιμος	»	»	»
† ὁ Δέρκων Νεόφυτος	»	»	»
† ὁ Βεῤῥοῖας Σωφρόνιος	»	»	»
† ὁ Δράμας Μελέτιος	»	»	»
† ὁ Φιλαδελφείας Μελέτιος	»	»	»
† ὁ Γάμου καὶ χώρας Χρῦσανθος	»	»	»
† ὁ Κορυτζᾶς Νεόφυτος	»	»	»

Σ Η Μ Ε Ι Ω Σ Ε Ι Σ

¹⁾ Γρηγόριος ΣΤ'. Ἐπατριάρχευσε δὶς, τὸ πρῶτον τῷ 1835 - 1840 καὶ τὸ δεύτερον τῷ 1867 - 1871 (Μ. Γ ε δ ε ω ν, Π. Π. σσ. 692 καὶ 703. Περὶ αὐτοῦ βλ. καὶ Μητροπολίτου Σάρδεων Γ ε ρ μ α ν ο ῦ, Συμβολὴ εἰς τοὺς Πατριαρχικούς Καταλόγους σσ. 177 κ. ἐ. ἐνθα τὰ ὑπομνήματα τῶν ἐκλογῶν καὶ τὸ ἔγγραφο τῆς παραίτησώς του).

²⁾ Μιχαὴλ Καβάσιλας κατὰ κόσμον, γεννηθεὶς ἐν Καλύμῳ. Διετέλεσε δὶς Μητροπολίτης Κρήτης 1868 - 1873 καὶ 1877 - 1882. Περὶ αὐτοῦ βλ. «Κρητικὰ Χρονικά» Γ' σ. σ. 323, 328, Τ ω μ α δ ᾶ κ η, σ. 133 καὶ ἐφ. Ἡρακλείου «Μίνως» 21 Αὐγούστου 1882, ἀριθ. φυλ. 80, ἐνθα νεκρολογία αὐτοῦ.

*) Λόγος τῆς ἐν Κρήτῃ ἐπαναστάσεως τοῦ 1866.

†) Θὰ πρόκειται περὶ τοῦ ἐνταῦθα ἀμέσως δημοσιευομένου ὑπ' ἀριθ. 2 πατριαρχικοῦ γράμματος.

2

Γράμμα συνοδικὸν τοῦ Πατριάρχου Γρηγορίου Στ' ¹ πρὸς τοὺς δημογέροντας καὶ προκρίτους τῆς Ἐπαρχίας Διδυμοτείχου περὶ τοῦ ἀδυνάτου τῆς ἀνακλήσεως τῆς μεταθέσεως τοῦ τέως Μητροπολίτου αὐτῶν Μελετίου εἰς τὴν Μητρόπολιν Κρήτης (Δεκέμβριος 1868).

*Αριθ. χειρ. Ἱστορικοῦ Μουσείου Κρήτης Α/Α 219, Φασκ. 4/5. *Ἐπὶ διφύλλου κοινοῦ χάριτος γεγραμμένου ἐπὶ τῆς πρώτης σελίδος. Κατάστασις διατηρήσεως καλή, πρόκειται περὶ ἀπογράφου. Διαστ. 0,37×0,25.

*Αριθ. Πρ. 5833

, Δ. 3792

† Γρηγόριος ἐλέω Θεοῦ Ἀρχιεπίσκοπος Κωνσταντινουπόλεως Νέας Ρώμης καὶ Οἰκουμενικὸς Πατριάρχης.

Τιμιώτατοι Δημογέροντες καὶ Πρόκριτοι εὐλογημένοι χριστιανοὶ τῆς ἐπαρχίας Διδυμοτείχου, τέκνα ἐν Κυρίῳ ἡμῶν ἀγαπητά, | χάρις εἶη ὑμῖν καὶ εἰρήνῃ παρὰ Θεοῦ. Ἐλάβομεν εὐμενῶς τὸ ἀπὸ κγ', τοῦ παριπνεύσαντος μηνὸς σταλὲν ἡμῖν υἱὶ | κὸν ὑμῶν γράμμα, ἰδόντες καὶ ὄσα πρὸ αὐτοῦ τηλεγραφικῶς ἀνηγγείλατε ἡμῖν περὶ τῆς μεταθέσεως τοῦ τέως χρῆ | ματίσαντος Ἀρχιερέως ὑμῶν, ἀγαπητοῦ ἡμῖν ἐν Χριστῷ ἀδελφοῦ κὸρ Μελετίου ² εἰς τὴν Ἁγιωτάτην Μητρόπολιν | Κρήτης, παριστῶντες τὴν λύπην καὶ ἀθυμίαν ὑμῶν διὰ τὴν στέρξιν τῆς ἱερότητός του, πρὸς ὃν τρέφοντες ἄπειρον | σεβασμὸν καὶ ἀφοσίωσιν, ἐκλιπαρεῖτε θερμῶς, ἵνα χάριν τῆς ἡσυχίας καὶ τῶν συμφερόντων ὑμῶν ἀνακληθῆ ἡ τῆς μεταθέ | σεως αὐτοῦ πράξις. Ἀναγνωσθέντος τοίνυν συνοδικῶς τοῦ τε τηλεγραφήματος καὶ τοῦ Γράμματος ὑμῶν, σπεύδομεν διὰ τῆς | παρούσης Πατριαρχικῆς καὶ Συνοδικῆς ἡμῶν ἐπιστολῆς πληροφορεῖσθαι τῇ ὑμῶν τιμιότητι, ὅτι αἰείποτε τὴν πνευματικὴν ἀνε | σιν καὶ τὰ σιμφέροντα τῶν ἀπανταχοῦ ὀρθοδόξων πνευματικῶν τέκνων τῆς ἐπιποθοῦσα, καὶ κηδομένη φιλοστόργως ἀγία | τοῦ Χριστοῦ Ἐκκλησία, ἐν τῇ πράξει ταύτῃ τῆς μεταθέσεως τῆς ἱερότητός του οὔτε προέθετο, οὔτε ἐφαντάσθη ὄλως λυπῆσαι ὑμᾶς, | οὔτε ἐθεώρησε πιθανὴν βλάβην τινὰ ἢ ἀνησυχίαν τῶν ἐπαρχιωτῶν χριστιανῶν, πολλῶν δὲ πλέον οὐδὲ ἀφορμὴν ἔλαβεν | ἀπὸ τῶν κατ' αὐτοῦ, ὡς ὑποπιτεύσατε, σταλεισῶν μερικῶν ἀναφορῶν, εἰς τὰς ὁποίας ἡ ἐκκλησία οὐδεμίαν σημασίαν ἔδω | κεν, ἀλλὰ ἀνώτεροι λόγοι ἐκκλησιαστικοὶ καὶ πολιτικοὶ ὑπηγόρευσαν ἀναγκαίως καὶ ἀπαραιτήτως τὴν ἐν τῇ ἐπαρχίᾳ Κρή | τῆς

μετάθεσιν αὐτοῦ, ἀτὰ δηλονότι τὰ ἀρχιερατικά αὐτοῦ προσόντα τῆς ἀρετῆς καὶ ἀγαθότητος, καὶ τῆς πρὸς διαλλαγὴν καὶ | εἰρήνην ἔμφρονος συμπεριφορᾶς του, δι' ὧν πλεονεκτημάτων αὐτοῦ χαίρων ἀγαθὴν ὑπόληψιν παρὰ τε τῇ ἐκκλησίᾳ καὶ | τῇ Ὑψηλῇ Κυβερνήσει, καὶ ἐλπίδας παρέχων χρηστὰς νουνεχοῦς, καὶ τελεσφόρον καὶ πιστῆς ἐκδηλώσεως, ἀνεφάνη ὁ μᾶλλον κατ' | ἀλλήλους καὶ ἀρμόδιος· εἰς τὴν Ἀρχιερατικὴν Κυβέρνησιν τῆς ἐπαρχίας Κρήτης, εἰς ἣν καὶ ἐτελέσθη ἡ μετάθεσις αὐτοῦ διὰ τε τῶν κατ' | νομικῶν νενομισμένων ἱερῶν τελετῶν, καὶ διὰ τῆς ἐκδόσεως τοῦ Ὑψηλοῦ Βασιλικοῦ Περαιτίου³. ὥστε ὡς βλέπετε καὶ ἡ τιμιότης ὑμῶν, | ἡ ἐξ ἀνάγκης ἐκκλησιαστικῶς καὶ πολιτικῶς προκληθεῖσα, καὶ κατ' ἄμφω περαιωθεῖσα ἀποκατάστασις αὐτοῦ οὐκ | ἔστιν ὅπως δύναται ἀνακληθῆναι καὶ καταργηθῆναι. ἄλλωστε οὔτε εὐλογον θεωροῦμεν τὸν φόβον τῆς ἀνησυχίας ὑμῶν, ἢ βλάβης τῶν συμφερόντων ὑμῶν ἐκ τῆς συνήθους καὶ κανονικῆς ταύτης Πράξεως τῆς Ἐκκλησίας, ἣτις | καθὼς προϋνόησε κατὰ χρέος ὑπὲρ τῆς ἐπωφελοῦς ποιμαντορίας τῆς Ἐπαρχίας Κρήτης, οὕτως ἐμέλησεν αὐτῇ καὶ ὑπὲρ τοῦ | ἀξίου διὰ τὴν Μητρόπολιν Διδυμοτείχου διαδόχου, ὅστις ἀγνοεῖτε, φρονοῦμεν, ἡ ὑμῶν τιμιότης, ὅτι ὁ εἰς ταύτην ἀπὸ | τῆς Μητροπόλεως Κρήτης μετατεθεὶς ἀγαπητὸς ἡμῶν ἐν Χριστῷ ἀδελφὸς κὺρ Διονύσιος⁴, ἀνὴρ χαρακτηρὸς ἐμβριθοῦς καὶ | ἀνεπιλήπτου, καὶ παιδεία καὶ πολυπειρία καὶ συνέσει πεπλουτισμένος, καὶ παρὰ ταῦτα, ὡς αὐτόχθων, ἐθάρ' ὧν τὸν αὐτόθι ἡθῶν | καὶ ἔθῶν, κατ' ἐξαιρέτων λόγον προετιμήθη ὑπὸ τῆς ἐκκλησίας, ὡς πολλῶ τῶ μέρω ἀναπληρώσων τὴν ἔλλειψιν τοῦ προ | κατόχου του· καὶ ἂν λόγοι τινὲς ἀπέτρεψαν τὴν εἰς Κρήτην ἐπάνοδον αὐτοῦ⁵, οὐδεμία ὁμως ἀμφιβολία, ὅτι διὰ τῶν | θεοφιλῶν ἀρετῶν του καὶ τοῦ ἀρχιερατικοῦ ζήλου του ἔσεται ἐπίσης ἐπωφελὴς τῶ νέῳ ποιμνίῳ του, καὶ προσιάτης τῶν συμ | φερόντων αὐτοῦ, καὶ ἐπίσης ἀγαπητὸς καὶ σεβαστὸς παρὰ τοῖς χριστιανοῖς του. Ταῦτα τοίνυν πληροφοροῦντες ὑμᾶς, συμβου | λεύομεν καὶ παραινοῦμεν πατρικῶς, ὅπως καταπαύσητε τὴν ἄκαιρον ταραχὴν τῶν καρδιῶν ὑμῶν, καὶ συναρμολογοῦ | μενοι τῇ προνοητικῇ ἀποφάσει τῆς ἐκκλησίας, καὶ τῇ ὑψηλῇ βουλήσει καὶ ἐπινεύσει, ὧν οὐκ ἔστιν ἄλλως γενέσθαι, ἐφηουχάσητε | ὡς φρόνιμοι καὶ εὐσεβεῖς Χριστιανοί, παραιτούμενοι παντὸς κινήματος ἀπροσφόρου, ἐν βεβαιότητι, ὅτι πείραν λαβόντες τῶν | θεαρέσιων πλεονεκτημάτων τοῦ νέου Ἀρχιερέως ὑμῶν, θέλετε ἐθνωμονεῖτε πρὸς τὴν ἐκκλησίαν διὰ τὴν ἀπόλαυσιν αὐτοῦ. ἡ δὲ τοῦ Θεοῦ χάρις καὶ τὸ ἄπειρον ἔλεος εἴη μεθ' ὑμῶν.

,αωξῆ' Δεκεμβρίου δ'

† Ὁ Κωνσταντινουπόλεως ἐν Χριστῷ εὐχέτης

† ὁ Κυζικίου Νικόδημος

ἐν Χριστῷ εὐχέτης

† ὁ Δέρκων Νεόφυτος	ἐν Χριστῷ εὐχέτης
† ὁ Δράμας Μελέτιος	» »
† ὁ Γάνου καὶ χώρας Χρῦσανθος	» »
† ὁ Χαλκηδόνος Γεράσιμος	» »
† ὁ Βεροῖας Σωφρόνιος	» »
† ὁ Φιλαδελφείας Μελέτιος	» »
† ὁ Κορυτζᾶς Νεόφυτος	» »

Σ Η Μ Ε Ι Ω Σ Ε Ι Σ

- 1) Τὰ περὶ αὐτοῦ βλ. ἐν ὑποσημείωσει 1 προηγουμένου ἐγγράφου.
- 2) Βλ. ὑποσημείωσιν 2 προηγουμένου ἐγγράφου.
- 3) Τοῦτο τουρκιστὶ συντεταγμένον εὑρηται κατατεθειμένον ἐν τῷ Ἱστορικῷ Μουσεῖῳ Κρήτης.
- 4) Ὁ μετέπειτα Οἰκουμενικὸς Πατριάρχης. Βλ. Κρητικά Χρονικά Γ' ο. σ. 318, 321, 323 καὶ Τωμαδάκη σ. 132. Ἐπ' αὐτοῦ, κατὰ τὸ 1862, ἐτέθη ὁ θεμέλιος λίθος τοῦ Ἱ. Ναοῦ τοῦ Ἁγίου Μητῶ Ἡρακλείου.
- 5) Ἐξ αἰτίας τῆς ὑπ' αὐτοῦ τηρηθείσης στάσεως κατὰ τὴν ἐναντάσασιν τοῦ 1866.